

130. výročí založení Gymnázia Kroměříž

22. 6. 2012 Sněmovní sál Arcibiskupského zámku v Kroměříži Historický exkurz

Naše gymnázium je mladé už 130 let! Ale jaké byly začátky? Čeští vlastenci dávali v polovině 19. století své děti studovat na zdejší piaristické gymnázium, kde byly mnohdy poněmčovány, a tak je rodiče raději posílali na česká gymnázia do Brna nebo

Olomouce. 29. června 1869 byl svolán tábor lidu, kde se měla řešit otázka „Jest-li v KM českého gymnázia

zapotřebí a jakým způsobem máme jeho domáhati se?“ Asi 5 tisíc účastníků si vyslechlo projevy řečníků, mezi nimi vystoupil i dr. Kozánek, notář a advokát, který se prohlásil: „Je nás věru již hanba před světem, že kdežto hrstka Němců v Kroměříži má vyšší gymnázium a vyšší reálku, naše české obyvatelstvo zde a v okolí dalece přes jedenkrát sto tisíc duší počítající mnohaletým voláním nemůže dosáhnouti ani českých paralelek na zdejším gymnáziu.“

Teprve r. 1882 bylo povoleno otevřít první třídu českého gymnázia, ale žadatelé je museli budovat vlastním nákladem, zajistit místnosti, vytápění a byt pro ředitele, složit kauci – ustanovit „družstvo pro zařízení a vydržování českého gymnázia v KM“. Za ředitele byl vybrán známý brněnský profesor F. Višňák, organizačně velmi schopný, známý i mezi vlastenci. Do 1. ročníku bylo přijato 159 žáků ve třech paralelkách, vyučovalo se v prostorách Nadsklepí a v tzv. Lichtenštejském semináři.

Kromě ředitele se do výuky zapojilo pět profesorů, zpěvu vyučoval učitel hudby ze školy „Moravan“ Jan Talich. Na konci prvního školního roku ukončilo první ročník 150 žáků (34 s vyznamenáním, 9 propadlo, 2 žáci byli vyloučeni – jeden „pro šumaření po hospodách a hospůdkách pověsti podezřelé“, druhý „pro opětné drzé se vší prohnaností provozované as podvodem spojené žebrání.“

Druhý rok přibyli další žáci a potřeba učeben byla naléhavá. Po dlouhých jednáních s představiteli města bylo rozhodnuto, že obec postaví budovu na místě dosloužilého vojenského špitálu na Fürstenbergově náměstí.

Ve vypsání soutěži zvítězil mezi 44 projekty návrh architekta Julia Tebicha a Josefa Karáska z Brna. Nejprve byla zbourána stará nemocnice a 7. července 1889 byl položen základní kámen k nové budově. Realizaci projektu vedl místní stavitel Ladislav Mesenský a 21. září 1890 byla budova slavnostně odevzdána veřejnosti a mládeži. Této události se zúčastnily významné osobnosti, mimo jiné poslanec Fr. Skopalík, kardinál Fürstenberg, český starosta Vojtěch Kulp.

Ve slavnostním projevu pana ředitele Višňáka mimo jiné zaznělo: „ Vysoce ctěný pane starosto! Obec města Kroměříže, která po celé vlasti naší slyne láskou a obětavostí svou ku

školství tou měrou, že těžko naléztí na Moravě město druhé, které by se v obětavosti této Kroměříži vyrovnalo, zřízením budovy této do věnce zásluh svých o školství nový a směle mohu říci nejkrásnější vpletla květ.

Slavná obec dávši vysoké vládě slovo, že pro české gymnázium postaví budovu, dané slovo nejen splnila, ale splnila je způsobem skvělým, postavivši pro české gymnázium budovu, která vyhovujíc v plné míře vytčenému účelu podává důkaz nejen o lásce a obětavosti

občanstva města tohoto k naší mládeži a tím k našemu celému národu, nýbrž i důkaz o tom, že město Kroměříž dalo se vésti zásadou, že krásná budova školní, budíc v mládeži cit pro krásu, jest zároveň prostředkem vzdělávacím ...

Avšak na srdce Vám chci vložití především ideál jeden, po kterémž každý studující gymnasiální má toužiti. Tážete se mne, který jest to ideál? Jest to především pilnost neúnavná, pilnost stálá, nikdy neochabující, pilnost s vytrvalostí vždy družně spojena ...

České gymnázium v KM si získalo velmi dobrou pověst pro vysokou úroveň maturit, která trvá do současnosti, což potvrdily i nové státní zkoušky. Těžká rána přišla v listopadu roku 1896, kdy v 51 letech umírá uprostřed práce ředitel Višňák. Po něm stojí v čele této školy Rudolf baron Heminger z Ebergu a od roku 1906 Bedřich Fialka.

Gymnázium má i „kulturního ducha“ – aula naší školy je kolébkou PSMU, které vzniklo roku 1903. Budoucí hudební skladatel Emil Axman založil pěvecký sbor Smečka a žáci si od roku 1911 do roku 1920 zazpívali a zahráli i ve Studentském hudebním sdružení. V říjnu roku 1914 si troufli na samostatný symfonický koncert. Někteří studenti vyšších ročníků museli hned druhého dne narukovat.

Nelehké období 1. světové války poznamenalo i život na našem gymnáziu – kvůli odvedeným vyučujícím docházelo k redukci výuky, poddůstojníci učili studenty cviky s puškou podle německých povelů, střelbu, ředitel musel vypisovat mezi žáky nejrůznější válečné sbírky – na Červený kříž, na „Vavřín pro naše hrdiny“. Jen v školním roce 1916/17 maturanti, kteří byli odvedeni, skládali „válečné maturity“ dokonce osmkrát.

(A z front přicházely smutné zprávy o raněných a mrtvých.)

Významným okamžikem se stal 1. máj 1918, kdy se před budovou Nadsklepí uskutečnila za účasti celé městské rady velká lidová pronárodní demonstrace.

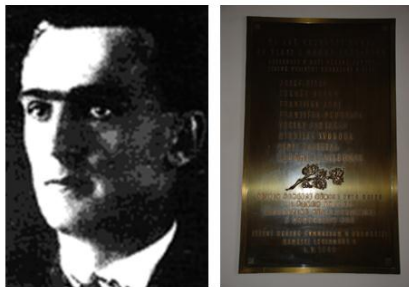
Kroměřížané se o převratu a vyhlášení samostatného Československa dozvěděli až 29. 10. 1918. Ale školy byly v této době kvůli epidemii španělské chřipky zavřeny, a tak až 6. 11. 1918 byla do auly gymnázia svolána školní oslava, při níž ředitel „pozdravuje účastníky coby novorozeňata československé republiky a poučuje žactvo o významu světodějného převratu u nás.“

V období 1. republiky postupně „ředitelovali“ Josef Sloupský, Jiří Malovaný a nakonec Karel Kepřt, v roce 1923 se kroměřížské státní gymnázium přeměnilo na gymnázium reálné.

Dívky poprvé studovaly na našem gymnáziu od roku 1906, jejich počet se zvolna zvyšoval a ve 30. letech dosáhl asi 1/3. Studentky se o přestávkách nesměly zdržovat ve třídě, ale musely odejít do zvláštní „dívčí útulny“ – a tak se stalo, že se v jediné místnosti tísnilo i 142 žákyň.

Počátkem 30. let žili zástupci a příznivci školy přípravami oslav 50tiletého trvání českého gymnázia v Kroměříži. O to mrzutější muselo být upozornění „Rodičovského sdružení

státního reálného gymnázia“. „Po výborové schůzi výboru rodičovského sdružení státního reálného gymnázia konané 10. t. m. požádali členové tohoto sdružení ředitele gymnázia, aby si mohli prohlédnout veškeré místnosti ústavu. Výsledek této prohlídky a dojem, který si odsud odnesli, byl přímo žalostný. Snad v celé republice nenajde se střední škola, která by byla, pokud se týče zařízení a udržování stavby vůbec, v tak dezolátním stavu, jako státní reálné gymnázium kroměřížské“. Členové zjistili, že vnitřní zařízení a chatrný stav všech místností neodpovídá ani nejprimitivnějším požadavkům hygieny, o estetickém dojmu ani nemluvě.

Oslavy po odstranění závad proběhly velice důstojně 14. a 15. května roku 1932. Gymnázium se ve 30. letech potýkalo stále s nedostatkem učeben, v roce 1935 se ke studiu na škole zapsalo 547 žáků.

Zvláště těžké období čekalo naše gymnázium za okupace, docházelo ke slučování škol (pod jednou střechou skončilo naše i AG reálka), uhlím se šetřilo tak, že v zimě 1939/40 bylo na měsíc přerušeno vyučování, v roce 1941 je zatčen oblíbený učitel zeměpisu a tělocviku Václav Sedláček, který později zahynul v Osvětimi, a také student Miroslav Svoboda, mimo jiné za ukrývání parašutistů vyslaných ze SSSR, zahynul v Mauthausenu. Učitelé i starší studenti jsou nasazováni na nucené práce, výuka je neustále omezována v prosinci 1944 se prakticky přestalo vyučovat. V únoru 1945 budovu gymnázia obsazují maďarští vojáci, ani osvobození se neobejde bez ztrát na životech (v Kroměříži umírá Miroslav Adamík, při bojích o Břest Jaromír Zatloukal.)

K obnovení výuky došlo koncem května, totálně nasazení složili maturity, gymnázium oslavilo konec války skromně 22/6 1945 ve skleníku Květné zahrady.

Definitivní tečkou za obdobím okupace a války bylo odhalení pamětní desky ve vestibulu školy.

Výnosem ministerstva školství ze dne 3. 10. 1946 získalo gymnázium s platností od 1. října toho roku čestný název „Benešovo státní reálné gymnázium v Kroměříži“, jeho zaměření bylo humanitní, oproti němu ve městě existovalo další reálné – Masarykovo gymnázium – s technickým zaměřením.

V roce 1948 nástupem ateistického materialistického režimu s ideologií marxismu – leninismu nastává prudký zvrát ve školství a komunistická výuka zasahuje do vyučovacího procesu ve všech předmětech. Např. v matematice byla snaha vyloučit pojem nekonečno, poněvadž prý by si mohli studenti pod tímto pojmem představit i Boha. V následujících letech byly zřizovány nové typy škol - např. místo gymnázií jedenáctiletky apod.

K tomuto období lze konstatovat: Jak snadné, pohodlné a zbabělé je upadnutí do nesvobody! Jak ohavné je dobrovolné otroctví! Jak těžké je být opravdu svobodnými!

V této nelehké době se zrodilo opravdové a pevné přátelství mezi kantory i žáky gymnázií v Liptovském Mikuláši a v Kroměříži. Navzdory běhu času neformální přátelství přetrvává dodnes.

Řekneme-li „léta osmdesátá“, vytane nám neodbytně na mysl období narůstající společenské krize se všemi tíživými průvodními jevy, ale i doba naplněná očekáváním grandiózních zvrátů. Tyto dalekosáhlé změny nemohly nezasáhnout ani dění na kroměřížském gymnáziu.

I když škola, jak bylo normalizačními orgány s oblibou zdůrazňovaného, žila v souladu s tehdejšími politickými dogmaty (příprava na sjezd vládnoucí strany, výročí VŘSR, májové oslavy apod.) a podílela se na různorodých soutěžích a akcích regionálního i celostátního charakteru, světový vývoj se přece jen ubíral jinými cestami.

Značná část vyučujících i studentů sledovala západní rozhlasové stanice, přibývalo kontaktů se svobodným světem, vzrůstala ekonomická

krize. Mezi studenty a profesory se docházelo při neformálních diskuzích k závěrům, že vývoj dospěl do slepé uličky.

Většina profesorů gymnázia se snažila mezi řádky učebnicových textů zprostředkovávat studentům poznatky, jež osnovy nepřipouštěly.

Velké společenské drama dospělo k vyvrcholení v pohnutých listopadových dnech v roce 1989. Nevídaná euforie vtrhla do prostor gymnázia, hroutila se nesmyslná dogmata, rýsovaly se netušené obzory a naděje.

Po sametové revoluci vystřídal nedávno zesnulého pana ředitele Mgr. Vladimíra Bakalu pan Mgr. Otakar Lukáš, který ve vedení školy působil nejdéle. V této době byla realizována půdní vestavba s moderními učebnami, kontinuálně se navázalo na prvorepublikové osmileté studium.

V současné době řídí naši školu první žena v historii gymnázia paní Mgr. Jana Polachová. Během jejího působení mají žáci možnost získat mezinárodně uznávanou jazykovou zkoušku – tzv. „německý jazykový diplom“. Nedávno jsme se stali školicím centrem Pil Coe, které může organizovat kurzy akreditované MŠMT pro učitele.

Co říci závěrem?

Největším bohatstvím každého národa jsou vzdělání a moudří lidé. „Učit se být, učit se žít spolu, učit se poznávat a učit se učit se,“ tak zní čtyři pilíře vzdělávání, které vycházejí z koncepce UNESCO.

V souvislosti s evropskou regionální politikou je stále více uznávána úloha vzdělání jako důležitá součást rozvoje regionů.

Hlavním posláním gymnázia v Kroměříži je šířit vzdělanost, pěstovat svobodné myšlení a všestranně rozvíjet tvůrčího ducha lidské společnosti.

Naše škola prošla řadou organizačních změn a zůstává prestižní školou, která získala své renomé nejen v regionu, ale stala se pojmem na Moravě i v celé ČR.

Gymnázium v Kroměříži patří k nejstarším gymnáziím na Moravě a po léta je jedním z nejvýznamnějších center kroměřížského regionu.

Do oslav 130. výročí vstupuje Gymnázium Kroměříž jako škola moderní, svobodná, dobře technicky vybavená, s kvalitními a kreativními pedagogy.

Přejeme naší škole do dalších let zapálené a tvořivé učitele, hodně dobrých studentů žijících po vzdělání.

Gymnázium v Kroměříži je si vědomo odpovědnosti k slavné minulosti, ale je také výborně připraveno všestranně vzdělávat studenty pro třetí tisíciletí.

